

ויצחק בא מבא.

על ראשית עולם התפילה ועלינו

ספר בראשית פרק כד

(סב) וַיִּצְחָק בָּא מִבּוֹא בְּאֶרֶץ לְחֵי רָאִי וְהוּא יוֹשֵׁב בְּאֶרֶץ הַנֶּגֶב: וַיֵּצֵא יִצְחָק לְשׁוֹחַ בְּשָׂדֶה לִפְנוֹת עָרֶב וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיֵּרָא וְהִנֵּה גַמְלִים בָּאִים: ה

אבן עזרא על בראשית פרק כד פסוק סב

בא מבוא - שם מקום יקרא בב' שמות. וי"א בא מבא מבפנים.

הכתב והקבלה על בראשית פרק כד פסוק סב

ויצחק בא מבוא. פירוש המפרשים דחוק לנגינת הטעם שהטעים מבוא בז"ק. ונ"ל דמלת מבוא מוסב על ביאת רבקה, והמ"ם מ"ם הסבה כמו משועת עניים מאנקת אביונים, מבוא מסבת בוא (דער אנקונפט וועגנען) אחר שאמר ויקח העבד את רבקה וילך, הליכה זו נקראת ביאה אצל יצחק, כי אף שיצחק היה נמנע מללכת חוצה לארץ והוצרך לבקש לו אשה ע"י שליח, מ"ם היה רוצה לצאת ידי חובת דרך ארץ לצאת לקראתה ולקבל פניה על הדרך (ככתוב מי האיש ההולך בשדה לקראתינו) כי פחיתות גדולה היתה לרבקה לבוא אל בית יצחק בלתי ראותה תחלה דעתו ורצונו לקבלה בעין יפה ובכבוד, לכן כשהיה יצחק משער זמן בואה הקדים ללכת לקראתה לקבלה דרך כבוד. וזהו כוונת המקרא, מקום מושב יצחק היה בארץ הנגב, ומסבת בוא רבקה בא לו יצחק לבאר לחי רואי, ומשם יצא אל השדה אל הדרך שנוסעים בו המחנות הבאים מחרן, שם עמד להתפלל על הצלחת זווגו.

רש"י הירש פרשת חיי שרה

בא מבוא. ביטוי זה אינו חוזר עוד בכל המקרא, "בא מהיותו בא"! עיקר הוראת "בוא": להגיע למקום, אשר הלב נמשך אליו, והוא חש בו הרגשת בית. נמצא כי יצחק הלך למקום, שהוא נמשך אליו כאל ביתו, ואחר - "בא מבוא" - הלך למקום אחר, שאליה נמשך מעתה, ומעתה ראה בו את ביתו. ולהיכן הלך תחלה? לבאר לחי ראי. מכירים אנחנו באר זו, שנקראה בפי בת מעמדו של אליעזר, אחרי שתשוקת החופש שבלבה הבריחה אותה מבית אברהם. כאן למדה לדעת, שגם במקום ובזמן שעלי אדמות הכל נראה לנו כמת, הרי "חי רואנו"; לשפחת בית אברהם נתגלתה כאן השגחת ה' והנהגתו ביחס לאחיו הבכור של יצחק. וקרוב לומר: בשעה שאליעזר עבד אברהם יצא בשליחותו, ובהצלחת שליחות זו היה תלוי גורל עתידו של יצחק, הרי בשעה זו נמשך יצחק עצמו אל המקום, שיסעדנו בבטחונו, שעתידיה השגחת ה' להתגלות לאליעזר למענו, כדרך שנתגלתה להגר למען אחיו הבכור; דומה אפוא מעמד זה למעמד הגר וישמעאל, אם כי שונה ממנו לטובה. אחר - כך כלתה נפשו למקום, אשר בו הוא עתיד לכוון את ביתו. הן הבאר היתה בקצה המדבר, והוא יושב בארץ הנגב. דומה כי יצחק כבר התגורר לעצמו, בארץ הנגב. בניגוד לאברהם, שזה שנים אחדות ישב בין האומות, הרי יצחק, בעודו בתחלת דרכו, ראה לנכון להתגורר בבדידות, כאברהם בשעתו. (ראה את האמור לעיל כ, א).

(סג) לשוח, שממנו "שיחים", מציין את הצמיחה הפנימית של הרוח והנפש, את תוספת המחשבה והרגש (השוה "שוש" - "צוץ"; "שמח" - "צמח"). כעין זה "התפלל": לרוות את הנפש במחשבות והרגשות של טוהר ובור (= "התבלל"). חז"ל מפרשים כאן גם במשמעות "התפלל", על דרך "שפוך שיח" (בראשית רבה ס, יד):

(2) מדרש רבה בראשית פרשה ס פסקה יד

ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב אין שיחה אלא תפלה שנאמר (תהלים קב) תפלה לעני כי יעטוף ולפני ה' ישפוך שיחו וכן הוא אומר (שם נה) ערב ובוקר וצהרים אשיחה וגו':

(16) מדרש אגדת בראשית פרק עז

ויהי בעלות המנחה (מ"א יח לו) זש"ה תכון תפילתי קטורת לפניך משאת כפי מנחת ערב (תהלים קמא ב) אין לך חביבה יותר מתפלת מנחה וכן את מוצא בדניאל שעשה אחד ועשרים יום מתפלל ולא נענה אלא בתפילת מנחה שכן

הוא אומר ועוד אני מדבר בתפילה והאיש גבריאֵל אשר ראיתי בחזון בתחילה מועף ביעף נוגע אלי (בעת) [כעת] מנחת ערב ויבן וידבר עמי ויאמר דניאל עתה יצאתי להשכילך בינה (דניאל ט כא וכב) כיון שראה יצחק שכך חביבה היא תפלת מנחה לא יצא אלא בה שנאמר ויצא יצחק לשוֹח בשדה לפנות ערב (בראשית כד סג). אף דוד כן ביקש שנאמר תכון תפילתי וגומר לפיכך כשראה אליהו שכך היא חביבה תפלת מנחה לא התפלל אלא בה שנאמר ויהי בעלות המנחה

(58) ספר קדושת לוי - פרשת חיי שרה

או יאמר, ויצא יצחק לשוֹח בשדה לפנות ערב וירא והנה גמלים באים. דהנה אמרינן בגמרא (ברכות כו ע"ב) אברהם תיקן תפילת שחרית כמו שאמר הכתוב (בראשית כב, ג) וישכם אברהם בבוקר ויעמוד, במקום שעמד שם. ויצחק תיקן תפילת מנחה כמו שאמר הכתוב ויצא יצחק לשוֹח, ואין שיחה אלא תפילה כמו שאמר הכתוב (תהלים קב, א) תפלה לעני כי יעטוף ולפני ה' ישפוך שיחו. ויעקב תיקן תפילת ערבית כמו שאמר הכתוב (בראשית כח, יא) ויפגע במקום ההוא וכו'. ולכאורה קשה למה נקרא תפילת מנחה, בשלמא תפילת שחרית הוא בעת שמאיר השחר, ותפילת הערב מפני שהוא בערב, אבל תפילת מנחה למה נקראת כך. והתוספות יום טוב הרגיש בקושיא זו ומתרץ שמפני כך נקראת תפילת מנחה שהוא מנוחת השמש וכו'. ולי נראה כך, שבשביל זה נקרא בלשון מנחה, דהנה תפילת השחרית צריך אדם להתפלל על זה שהחזיר לו הנשמה ואומר אמת ויציב, וגם עשה לו השם יתברך כמה טובות, דהיינו השמש המאיר, ועוד כמה דברים. ותפילת ערבית גם כן מחויבים אנו להתפלל על מה שאנו נותנים להשם יתברך נשמה בפקדון ומאמינים שהבורא ברוך הוא הנאמן בפקדונו בודאי יחזיר לנו כרצונו ולכן אנחנו מתפללים אמת ואמונה. אבל תפלת מנחה אין אנו מחויבים להתפלל רק שאנו מנדבים אותו ולכך נקרא לשון מנחה, שהוא לשון נדבה:

ספר קול מבשר ח"א - פרשת חיי שרה

ויצא יצחק לשוֹח בשדה לפנות ערב (בראשית כ"ד סג). איתא, שיצחק אבינו תיקן תפילת מנחה. בשם הרבי רבי בונם זצלה"ה, אפשר, דמאחר ואיתא יפה שיחתן של עבדי אבות מתורתן של בנים, אם כן יתכן, שיצחק יצא באמת סתם לשוֹח בשדה, אלא שמזה יצא עבדנו תפילת מנחה.

רמב"ם יד החזקה - הלכות תפלה ונשיאת כפים פרק א

(א) מצות עשה להתפלל בכל יום שנאמר ועבדתם את ה' אלהיכם מפי השמועה למדו שעבודה זו היא תפלה שנאמר ולעבדו בכל לבבכם אמרו חכמים אי זו היא עבודה שבלב זו תפלה ואין מנין התפלות מן התורה ואין משנה התפלה הזאת מן התורה ואין לתפלה זמן קבוע מן התורה:

אלא חיוב מצוה זו כך הוא שיהא אדם מתחנן ומתפלל בכל יום ומגיד שבחו של הקדוש ברוך הוא ואחר כך שואל צרכיו שהוא צריך להם בבקשה ובתחנה ואחר כך נותן שבח והודיה לה' על הטובה שהשפיע לו כל אחד לפי כחו:

(ג) אם היה רגיל מרבה בתחנה ובקשה ואם היה ערל שפתים מדבר כפי יכולתו ובכל עת שירצה וכן מנין התפלות כל אחד כפי יכולתו יש מתפלל פעם אחת ביום ויש מתפללין פעמים הרבה והכל יהיו מתפללין נכח המקדש בכל מקום שיהיה וכן היה הדבר תמיד ממש רבינו ועד עזרא:

א לפ

ד לת

מ מ